

**KEMELESETAN EKONOMI DUNIA 1929: KESAN TERHADAP SEKTOR
PERTANIAN DI SEBERANG PERAI, PULAU PINANG, 1929-1936**

***THE GREAT DEPRESSION OF 1929: IMPACT ON THE AGRICULTURAL SECTOR
IN SEBERANG PERAI, PENANG, 1929-1936***

**Muhammad Yuzie Sharfizam Abu Bakar¹
Mohd Firdaus Abdullah²**

ABSTRAK

Kajian ini meneliti sejauh mana Kemelesetan Ekonomi Dunia yang bermula pada tahun 1929 mempengaruhi pemikiran dan tindakan British dalam melindungi kepentingan sektor pertanian di Seberang Perai, Pulau Pinang, dari tahun 1929 sehingga tahun 1936. Objektif kajian ini ialah untuk meninjau kesan-kesan Kemelesetan Ekonomi Dunia terhadap sektor pertanian, eksport pertanian dan penglibatan buruh di Seberang Perai dalam tempoh yang dinyatakan. Seterusnya kajian ini menganalisis dan menilai langkah-langkah yang diambil dalam melindungi kepentingan sektor pertanian di Seberang Perai serta kesan-kesan yang timbul. Kajian ini merupakan penyelidikan mikro sejarah yang menggunakan kaedah penyelidikan kualitatif serta kuantitatif. Bahan dan sumber kajian ini diperoleh dari Arkib Negara Malaysia, Arkib Negara Malaysia Cawangan Negeri Kedah, Arkib Negara Malaysia Cawangan Pulau Pinang, Perbadanan Perpustakaan Awam Pulau Pinang, Perpustakaan Hamzah Sendut, Universiti Sains Malaysia, Perpustakaan Tun Sri Lanang dan Universiti Kebangsaan Malaysia. Dapatan kajian ini menemui bahawa kemelesetan ekonomi yang berlaku telah memberikan kesedaran kepada British untuk melindungi sektor pertanian di Seberang Perai ekoran sumbangan signifikan sektor ini terhadap pendapatan kerajaan dalam tempoh yang dinyatakan. Kajian ini mempunyai kepentingan tersendiri dalam menjadikan pengalaman sejarah sebagai rujukan dalam pemantapan polisi dan dasar ekonomi negara. Malah ia boleh dijadikan sebagai rujukan oleh pihak berwajib dalam menghadapi ancaman kemelesetan ekonomi yang terjadi dari semasa ke semasa.

Kata kunci: Kemelesetan Ekonomi, Sektor Pertanian, Tanah Melayu, British, Seberang Perai, Pulau Pinang

ABSTRACT

This study examines the extent to which the Great Depression that began in 1929 influenced British thinking and actions in protecting the interests of the agricultural sector in Seberang Perai, Penang, from 1929 until 1936. The objective of this study is to review the effects of the Great Depression on agricultural sector, agricultural exports and labour involvement in Seberang Perai in the specified period. Next, this study analyzes and evaluates the measures taken to protect the interests of the agricultural sector in Seberang Perai as well as the effects that arise. This study is a historical micro research that uses qualitative and quantitative research methods. Materials and sources for this study were obtained from the National Archives of Malaysia, National Archives of Malaysia Kedah Branch, National Archives of Malaysia Penang Branch, Penang Public Library Corporation, Hamzah Sendut Library, Universiti Sains Malaysia, Tun Sri Lanang Library and Universiti Kebangsaan Malaysia. The findings of this study magnifies the fact that the economic recession that occurred has given the British an awareness to protect the agricultural sector in Seberang Perai due to the significant contribution of this sector to the government's income in the stated period. This study has its own importance in making historical experience a reference in the strengthening of national economic policies and policies. In fact, it can be used as a reference by the authorities in facing the threat of economic recession that occurs from time to time.

Keywords: Great Depression, Agricultural sector, Malaya, British, Seberang Perai, Penang

PENGENALAN

Sektor pertanian di Tanah Melayu mula mengalami perubahan pesat apabila dijadikan sebagai komoditi oleh British (Tate, 1971). Tanaman komersial seperti getah, tebu, kelapa, dan lain-lain telah dijadikan sebagai tanaman eksport yang mampu memberikan hasil yang lumayan. Tanaman komersial ini mula diperkenalkan di Tanah Melayu pada tahun 1790-an, iaitu setelah kedatangan British di Pulau Pinang (Jackson, 1968). Sedar akan kepentingan sektor pertanian, British mula membangunkan perladangan komersial di Tanah Melayu. Dengan pasaran yang menggalakkan ini, pelaburan modal di peringkat pengeluaran komoditi telah bertambah dengan pesat ekoran daripada kemasukan pemodal-pemodal Cina, Eropah, dan Jepun. Imigran-imigran dari China dan India juga dibawa masuk secara besar-besaran bagi memenuhi permintaan pekerjaan di sektor-sektor perladangan di seluruh Tanah Melayu termasuk di Seberang Perai, Pulau Pinang (Gullick, 1992).

Seberang Perai adalah sebahagian daripada wilayah Pulau Pinang yang merupakan sebuah negeri yang terletak di sebelah utara semenanjung Tanah Melayu. Seberang Perai terdiri daripada tiga bahagian iaitu Seberang Perai Utara, Seberang Perai Tengah dan Seberang Perai Selatan (Ooi, 2015). Jika dilihat dari segi sejarah, Pulau Pinang dan Seberang Perai pada asalnya merupakan sebahagian daripada wilayah negeri Kedah atau lebih tepatnya di bawah pemerintahan kesultanan Kedah (Winstedt, 1920; Bonney, 1965). Pada tahun 1800, Seberang Perai telah diserahkan kepada Syarikat Hindia Timur Inggeris (SHTI) oleh Sultan Kedah,

Sultan Dhiauddin Mukarram Shah (1798-1903) (Ahmad Murad Merican, 2023). Sejak dari itu, kawasan Seberang Perai merupakan sebahagian daripada wilayah takluk atau koloni SHTI dan kawasan tersebut diberikan nama *Province Wellesley* iaitu bersempena dengan nama seorang gabenor Inggeris, Richard, yang bergelar *Marquis of Wellesley* (Galbraith, 1960: Georgulas, 1972). Kemasukan imigran India dan Cina di Seberang Perai didorong oleh dasar ekonomi terbuka yang diamalkan British yang menggalakkan kemasukan orang Cina dan India ke Tanah Melayu (Krishnan & Jayer Raman, 2019). Selepas tahun 1820, ramai orang Cina dan orang India mula berpindah ke Seberang Perai. Perpindahan orang Cina terutamanya ke Seberang Perai Selatan berkait rapat dengan pembukaan ladang tebu (Shimomoto, 1968). Kawasan di Seberang Perai Selatan yang mempunyai tanah yang subur juga telah menyebabkan orang Cina tertarik untuk membuka ladang tebu. Buruh India pula dibawa masuk oleh British untuk bekerja di ladang-ladang kelapa dan getah (Rathakrishnan, 2017).

Kemelesetan ekonomi dunia, juga dikenali sebagai *Great Depression*, yang bermula pada tahun 1929, telah memberikan kesan yang buruk di seluruh dunia. Ia bermula dengan kejatuhan pasaran saham Amerika Syarikat pada 29 Oktober 1929, yang dikenali sebagai "*Black Tuesday*" terutamanya di Bursa Saham New York (*New York Stock Exchange*) yang mengalami kejatuhan yang teruk. Kejatuhan ini berlaku selepas kejatuhan Bursa Saham London pada bulan September dan menjadi isyarat permulaan kemelesetan ekonomi dunia pada ketika itu. Kejatuhan pasaran saham telah mencetuskan suasana panik apabila pelabur bergegas menjual saham mereka sehingga menyebabkan harga saham jatuh menjunam. Ramai pelabur kehilangan simpanan mereka dan ia memberi kesan terhadap perkembangan ekonomi global. Situasi ini telah menyebabkan bank-bank muflis dan terpaksa ditutup. Ekoran daripada itu, ramai yang kehilangan kerja dan mengurangkan permintaan dan keupayaan terhadap barangan, makanan dan perkhidmatan yang membawa kepada penurunan pengeluaran sektor-sektor yang dinyatakan di Amerika Syarikat (Doak, 2007). Malah melalui *The Smoot-Hawley Tariff Act of 1930*, ia telah menyebabkan penurunan dalam perdagangan antarabangsa (Cupitt & Elliott, 1994). Tempoh yang sama, juga menyaksikan krisis pertanian dengan kejatuhan harga tanaman, kemarau dan hakisan tanah. Para petani menghadapi cabaran besar, menyumbang kepada kemiskinan luar bandar (Galbraith, 2009).

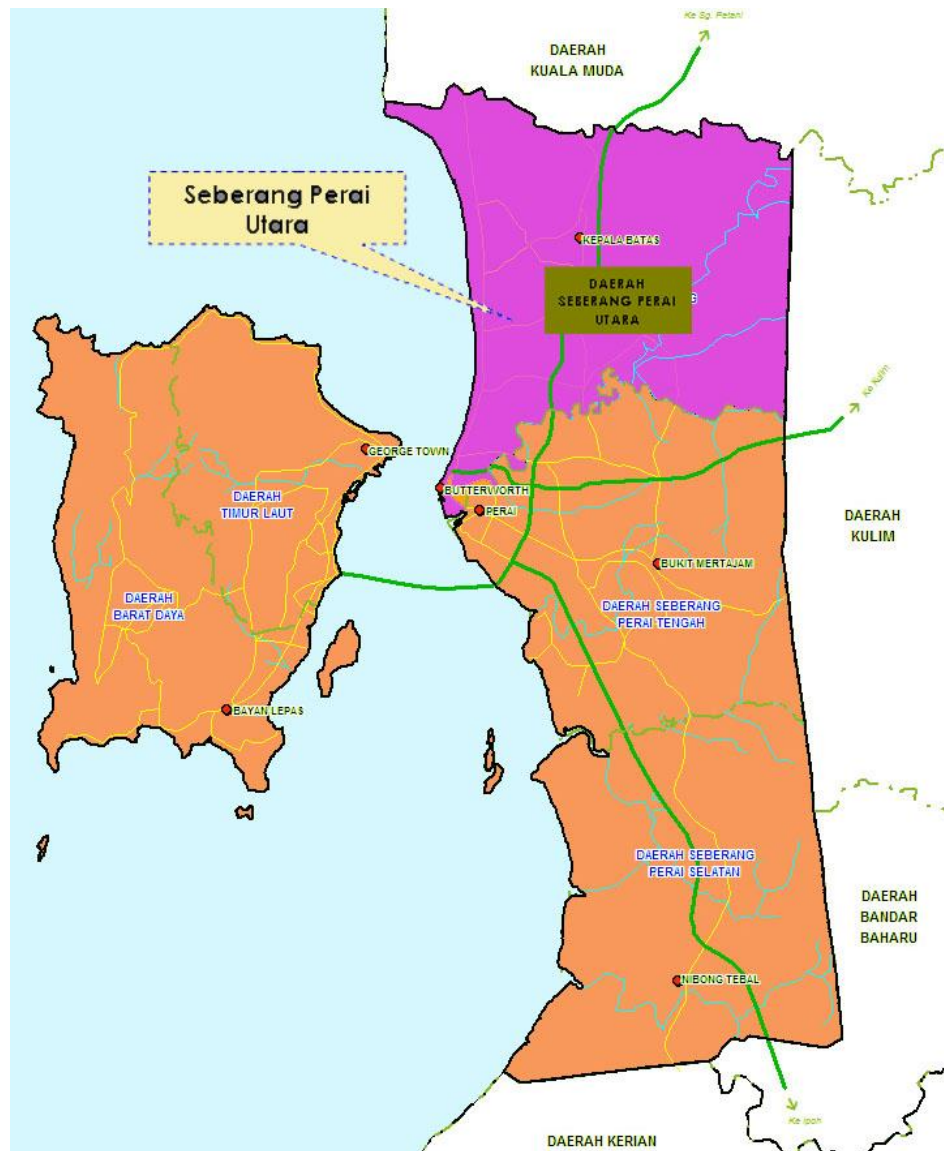
Kemelesetan ekonomi yang berlaku memberi kesan meluas di seluruh dunia. Kanada misalnya sangat bergantung kepada eksport komoditi seperti gandum dan kayu balak (Mackintosh, 1923). Situasi berkenaan telah menyebabkan telah berlakunya penurunan ketara dalam harga komoditi global dan ia telah memberi kesan buruk kepada negara ini. Pendapatan Kanada merosot dan menyebabkan peningkatan mendadak dalam kadar pengangguran, terutamanya dalam sektor-sektor ekonomi yang terkait dengan eksport komoditi. Kerajaan Kanada bertindak balas dengan melaksanakan program bantuan sosial dan pekerjaan untuk mengurangkan tekanan sosial tersebut. Misalnya, mereka telah melaksana dasar *The New Deal* yang terilham melalui dasar *New Deal* oleh Amerika Syarikat. Di bawah dasar ini, Kerajaan Kanada telah membiayai pelbagai projek kerja awam, termasuk membina jalan raya, jambatan, bekalan air dan taman negara. Situasi ini tidak hanya menyediakan pekerjaan kepada mereka yang menganggur tetapi juga meninggalkan warisan yang berkekalan dalam bentuk infrastruktur yang lebih baik dalam tempoh yang dinyatakan di Kanada (Siklos, 2000). Selain itu, di Argentina, kemelesetan ekonomi telah menyebabkan harga komoditi jatuh, terutamanya produk pertanian seperti gandum, jagung, teh dan tembakau yang merupakan sektor ekonomi utama negara berkenaan. Ini telah menyebabkan penurunan pendapatan daripada eksport produk pertanian sehingga meningkatkan kadar pengangguran (Della Paolera & Taylor, 2003). Sebagai tindak balas kepada cabaran ekonomi yang dihadapi, Argentina mula mengamalkan dasar mengurangkan kebergantungan terhadap import dan mempromosikan perkembangan industri dalam negara. Ini membawa kepada pertumbuhan industri serta diversifikasi ekonomi Argentina (Hedges, 2011).

Selain itu, kemelesetan ekonomi dalam tempoh yang dinyatakan turut memberikan kesan mendalam dan meluas ke atas landskap politik di seluruh dunia. Misalnya ia telah menyuburkan sistem pemerintahan secara *totalitarianisme* yang membenarkan kewujudan satu parti politik sahaja untuk memerintah negara secara total atau mutlak (Alpers, 2003). Di negara-negara seperti Jerman, Itali, dan Jepun, pemimpin seperti Adolf Hitler, Benito Mussolini, dan Hideki Tojo memperoleh kuasa dengan menjanjikan kestabilan ekonomi dan pemasyhuran ideologi pembinaan negara bangsa (*nationalism*) (Hitler, 1935; Hoyt, 2001; Mussolini, 2017). Ini telah membawa kepada penyebaran fasis dan *militarisme* di Eropah dan Asia (Kumral, 2014). Selain itu, di Amerika Syarikat, mereka melaksanakan *New Deal*, melalui Presiden Franklin D. Roosevelt. Dasar ini telah meluaskan peranan kerajaan persekutuan dalam ekonomi dan membolehkan Presiden untuk campur tangan dalam urusan ekonomi dan sosial negara (Fusfeld, 1954). Sementara itu, kemelesetan ekonomi telah memberi kesan mendalam kepada empayar kolonial. Kuasa kolonial berjuang untuk mengekalkan kawalan ke atas koloni mereka kerana sumber ekonomi dialihkan ke negara asal. Ini telah membawa kepada gerakan kemerdekaan dan dekolonisasi di pelbagai bahagian dunia misalnya di Indonesia, Tanah Melayu, India dan lain-lain lagi (Benda, 1965 ; White, 1994; : Bose, 2004). Dari aspek yang lain kemelesetan ekonomi telah meningkatkan kerjasama antarabangsa seperti Dana Kewangan Antarabangsa (IMF), Bank Dunia, dan Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu (PBBB) (yang terbentuk selepas Perang Dunia II, tetapi akarnya boleh dikesan kepada tempoh ini). Organisasi yang dinyatakan dibentuk untuk mempromosikan kestabilan ekonomi, kerjasama, dan keamanan di peringkat global (Eichengreen, 2004; Stiglitz, 1999; Luard, 1979). Hal ini turut didorong kepada penilaian semula perdagangan dan kewangan antarabangsa. Tindakan perlindungan, seperti tarif dan sekatan perdagangan, dilaksanakan oleh banyak negara dalam usaha untuk melindungi kepentingan ekonomi mereka (Temin, 2010).

Sementara itu di Tanah Melayu, British telah mengawal aktiviti ekonomi di Negeri-negeri Melayu Bersekutu (NNMB) untuk mengatasi kemelesetan ekonomi dalam tempoh yang dinyatakan. Kawalan ini bertujuan untuk melindungi industri perlombongan timah dan penanaman getah yang dimiliki oleh British yang terjejas oleh penurunan harga pasaran dunia (Kratoska, 1982). Situasi ini disokong dengan sistem ekonomi berasaskan neomerkantilisme sejak akhir abad ke-19, dan kawalan ini menjadi lebih dominan sejak Perang Dunia Pertama (Mohd Shazwan et al., 2021). Selain itu, kemelesetan ekonomi ini telah menyebabkan British menghantar pulang imigran Cina dan India untuk mengurangkan tekanan terhadap syarikat Eropah. Malah imigran Cina dan India yang kekal di Tanah Melayu mengalami kesan yang signifikan seperti penurunan kadar gaji dan peningkatan pengangguran (Khor, 1983).

Nilai eksport Tanah Melayu ketika itu lebih rendah berbanding Burma, Indochina, Filipina, dan Thailand. NNMB misalnya mencatatkan nilai hasil eksport yang terendah dalam dua hasil komoditi utamanya iaitu getah dan timah (Lim, 1977). Kemelesetan ekonomi ini turut meninggalkan kesan yang besar terhadap sektor pertanian di Seberang Perai, Pulau Pinang dalam tempoh yang dinyatakan. Maka dengan itu, kajian ini ingin melihat sejauh mana kemelesetan ekonomi dunia yang bermula dalam tahun 1929 mempengaruhi pemikiran dan tindakan British dalam melindungi kepentingan sektor pertanian di Seberang Perai, Pulau Pinang, dari tahun 1929 sehingga tahun 1940. Objektif kajian ini ialah untuk meninjau kesan-kesan kemelesetan ekonomi dunia terhadap sektor pertanian, eksport pertanian dan penglibatan buruh di Seberang Perai, Pulau Pinang dalam tempoh yang dinyatakan. Kajian ini mempunyai kepentingan tersendiri dalam menonjolkan pengalaman sejarah dalam berhadapan dengan kemelesetan ekonomi dunia. Malah kajian ini juga boleh dijadikan sebagai rujukan oleh pihak berwajib dalam menjadikan pengalaman sejarah sebagai rujukan dalam menghadapi ancaman kemelesetan ekonomi yang dikhabarkan oleh Bank Dunia akan berlaku pada tahun 2023 (Mohd Zaky, 2023).

5 *Kemelesetan Ekonomi Dunia 1929: Kesan Terhadap Sektor Pertanian Di Seberang Perai, Pulau Pinang, 1929-1936*

Rajah 1: Kedudukan Seberang Perai, Pulau Pinang

Sumber: Alchetron. (2022). *Seberang Perai*. Retrieved from <https://alchetron.com/Seberang-Perai>

KAJIAN LITERATUR

Sebenarnya kajian mengenai kemelesetan ekonomi yang memberi perhatian terhadap sektor pertanian di Seberang Perai masih kurang dikaji oleh ahli-ahli sejarah di Malaysia. Namun begitu, penyelidikan yang sedia ada lebih menumpukan kepada kemelesetan ekonomi dunia pada tahun 1929 hingga tahun 1941 di Tanah Melayu secara keseluruhannya. Antaranya ialah Lim (1977) telah membincangkan secara terperinci mengenai perkembangan penanaman padi, getah dan kelapa, kenaikan serta kejatuhan harga komoditi pada zaman kolonial. Kajian Lim ini membincangkan perkembangan ekonomi pertanian sebelum, semasa dan selepas berlakunya kemelesetan yang meliputi tempoh 1874 sehinggalah 1941. Walau bagaimanapun, beliau tidak menyentuh secara mendalam bagaimana British menangani kemelesetan ekonomi. Sementara itu, Bauer (1944) pula membincangkan peranan serta kepentingan industri getah kepada Tanah Melayu. Beliau turut membincangkan mengenai kejatuhan harga getah pada awal tahun 1930-an, kejatuhan gaji pekerja ladang serta buruh asing yang menganggur. Beliau juga turut membincangkan faktor petani Melayu sebelum kemelesetan ekonomi lebih memilih tanaman getah berbanding tanaman padi. Namun, Bauer tidak memperincikan bagaimana British dalam menghadapi krisis ekonomi ini. Mahani (2008) pula telah membincangkan tentang perkembangan awal Seberang Perai sebelum dan selepas dikuasai oleh SHTI. Dalam kajiannya, beliau juga telah menyentuh mengenai pembangunan ekonomi Seberang Perai selepas perang Kedah-Siam tamat pada tahun 1842. Namun penyelidikan ini tidak menumpukan isu yang menjadi fokus kajian ini dan hanya memberi gambaran secara umum berkaitan perkembangan ekonomi di Seberang Perai. Seterusnya, Suhaila Abdullah (2016) memfokuskan kepada penglibatan masyarakat Melayu dalam pelbagai sektor ekonomi di Seberang Perai. Kajian ini walaupun tidak menyentuh mengenai kemelesetan ekonomi, ia sedikit sebanyak telah membicarakan mengenai kegiatan ekonomi awal khususnya oleh penduduk Melayu di Seberang Perai. Kajian ini sangat penting bagi memberikan gambaran awal mengenai kegiatan ekonomi di Seberang Perai sebelum kemelesetan ekonomi dunia pada 1930-an.

Satu-satunya kajian mengenai ekonomi pertanian di Seberang Perai dilakukan oleh Jackson (1968) yang memfokuskan kajian terhadap kegiatan pekebun Cina dan Eropah di Tanah Melayu. Dalam kajian tersebut, beliau ada membincangkan sejarah awal perladangan komersial di Pulau Pinang dan Singapura. Jackson turut membincangkan secara terperinci mengenai jenis-jenis tanaman yang diusahakan oleh pekebun Cina dan Eropah di Pulau Pinang dan Seberang Perai. Walau bagaimanapun, kajian Jackson ini terbatas sehingga tahun 1920-an sahaja dan isu kemelesetan ekonomi dunia pula langsung tidak disentuh. Melalui tinjauan dan pembacaan terhadap penyelidikan mengenai Seberang Perai, pengkaji mendapati bahawa penulisan mengenai kemelesetan ekonomi dunia pada 1930-an masih belum banyak diteliti. Lantaran itu, kajian tentang kemelesetan ekonomi di Seberang Perai perlu dilakukan bagi memberikan gambaran terhadap kesan kemelesetan kepada ekonomi pertanian di Seberang Perai, Pulau Pinang.

LATAR BELAKANG SEKTOR EKONOMI SEBERANG PERAI, PULAU PINANG

Ekonomi Tanah Melayu pada akhir kurun ke-19 dan pada awal kurun ke-20 adalah berdasarkan pengeluaran eksport bahan mentah seperti getah dan timah. Nilai eksport kedua-dua komoditi ini mewakili lebih daripada 80 peratus daripada hasil eksport Tanah Melayu (Chaudhuri, 2006). Walau bagaimanapun, secara umumnya, ekonomi pertanian termasuklah getah sebenarnya penyumbang terbesar kepada ekonomi Tanah Melayu. Permintaan yang tinggi terhadap getah

telah menyebabkan pihak British mula menanam getah secara besar-besaran terutamanya di bahagian barat Tanah Melayu (Drabble, 2000).

Sebenarnya, ekonomi pertanian komersial di Tanah Melayu bermula dengan pendudukan British di Pulau Pinang dan Singapura. Perladangan rempah dan gambir merupakan bentuk perladangan yang pertama di Pulau Pinang dan dikatakan juga yang pertama di Tanah Melayu. Perkembangan tanaman komoditi adalah sebagai salah satu cara untuk menampung kos pentadbiran. Pada peringkat awal, lada hitam, pala dan cengkik merupakan tanaman eksport utama dari Asia Tenggara ke Eropah (Ooi (Ed.), 2012). Kemudiannya, perladangan rempah dan gambir telah diambil alih oleh tanaman tebu dan kopi. Menjelang tahun 1906, getah telah mengambil alih dan menggantikan kesemua jenis perladangan tersebut apabila harganya meningkat dengan mendadak buat pertama kali di pasaran antarabangsa (Ooi 1963; Drabble, 1991).

Lada hitam merupakan tanaman yang mula-mula sekali ditanam di Pulau Pinang yang diusahakan oleh peladang Eropah dan orang Cina (Jackson, 1968). Tanaman ini menjadi pilihan ekoran permintaan yang tinggi di pasaran antarabangsa. Walau bagaimanapun, selepas tahun 1817, pasaran terhadap lada hitam di Britain telah merosot ekoran diserang oleh serangga. Hal ini telah menyebabkan lada hitam mula diabaikan oleh peladang-peladang Eropah menjelang tahun 1820-an (Freedman, 2008). Buah pala dan bunga cengkik juga telah ditanam bersama-sama dengan lada hitam. Walau bagaimanapun, menjelang tahun 1840-an, minat terhadap penanaman bunga cengkik telah berkurangan kerana tidak menguntungkan. Hal ini kerana permintaan pasaran untuk bunga cengkik telah menurun disebabkan oleh perubahan terhadap aspek kulinari atau keadaan ekonomi (Bulbeck et al., 1998). Sebaliknya penanaman buah pala mendapat perhatian yang tinggi disebabkan harganya yang tinggi (Skott, 2022). Seterusnya, pada tahun 1860-an, penanaman buah pala digantikan dengan kelapa dan buah-buahan. Tanaman tebu dan kelapa dianggap sebagai tanaman komersial yang penting oleh British kerana hasilnya dapat dieksport ke luar negara (Mintz, 1986 ; Zalikha, 2016). Di Seberang Perai, ladang kelapa diusahakan secara besar-besaran di kawasan Batu Kawan, Bukit Tambun dan Simpang Empat. Sebanyak 32, 306 pokok kelapa telah ditanam di kawasan seluas 133 ekar (Rathakrishnan, 2017).

Tanaman tebu juga telah dipelopori oleh orang Eropah sejak tahun 1830-an lagi. Estet pertama yang mengusahakan tebu di Pulau Pinang adalah *Otaheite Estate* di Ayer Hitam, Pulau Pinang yang telah dibuka pada tahun 1838 (Jackson, 1968). Di Seberang Perai pula, banyak estet tebu telah dibuka oleh peladang Eropah yang berpengalaman dalam sektor penanaman tebu. Pembukaan banyak estet tebu ini berkait rapat dengan adanya permintaan yang tinggi terhadap gula di pasaran dunia pada ketika itu. Dalam hal ini, Seberang Perai merupakan pusat pengeluaran gula yang utama di negeri-negeri selat (NNS) (Asmad, 1987). Seperti tanaman-tanaman komersial yang lain, tanaman tebu juga telah mengalami kemerosotan sejak akhir tahun 1860-an apabila kebun-kebun tebu di Seberang Perai telah diserang penyakit. Kemerosotan ini juga telah didorong oleh kekurangan tenaga pekerja yang berlaku di antara tahun 1867 hingga 1880-an disebabkan sekatan sementara terhadap kemasukan buruh India, kadar kematian yang tinggi dalam kalangan mereka serta tindakan mereka meninggalkan tempat kerja untuk mencari peluang pekerjaan yang lebih baik lagi (Mohan Rathakrishnan, 2017). Namun begitu, menjelang tahun 1890-an, keadaan mula berubah dan penanaman tebu mula menampakkan kemajuan serta telah memberikan keuntungan kepada peladang Eropah. Pada tahun 1901, penanaman tebu khususnya di kawasan pantai Seberang Perai telah berkembang sehingga peladang-peladang telah membeli kawasan-kawasan sawah padi yang berhampiran untuk mengaut keuntungan yang lebih besar (Asmad, 1987).

Walaupun bagaimanapun, penanaman tebu terutamanya di Seberang Perai mula mengalami kemerosotan selepas tahun 1905. Di Seberang Perai sahaja, kawasan yang ditanami tebu jatuh

dari 14, 700 ekar pada tahun 1904 kepada hanya 31 ekar pada tahun 1913 iaitu pada tahun di mana kilang gula terakhir ditutup (Jackson, 1968). Manakala, di estet Batu Kawan, tebu-tebu di kawasan tersebut telah habis ditebang dan kilangnya juga ditutup. Hal ini menyebabkan kawasan-kawasan yang asalnya ditanam dengan tebu mula digantikan dengan tanaman yang lain seperti tanaman getah. Kemerostan tanaman tebu sebenarnya berkait dengan perubahan dasar terhadap pertanian. Menjelang tahun 1890-an, salah satu tujuan dasar pemerintah di bidang pertanian adalah memperluas kawasan yang ditanami padi dengan membiayai sistem pengairan agar dapat mengurangkan import beras yang meningkat dengan pesat ekoran keperluan makanan kepada penduduk yang semakin meningkat (Hill, 2012 ; Mohd Firdaus Abdullah et al., 2023). Penanaman tebu di Tanah Melayu juga telah mengalami persaingan dari negara-negara penanam tebu yang lain. Hal ini telah menyebabkan ramai peladang mula beralih kepada penanaman tebu dan kelapa (Galloway, 2005 ; Zalikha, 2016).

Revolusi Perindustrian yang berlaku di Eropah pada penghujung kurun ke-19 telah menyebabkan timbulnya permintaan terhadap getah (Beckert, 2015). Pada awalnya, British pada akhir abad ke-19 telah cuba menanam beberapa jenis pokok getah di Tanah Melayu namun tidak berjaya. Walau bagaimanapun, pengenalan benih getah jenis *Hevea Brasiliensis* yang disemai di Kew Gardens, London dan kemudiannya dicuba di Botanical Garden di Singapura, benih tersebut telah berjaya membuah hasil. Menjelang tahun 1906, getah telah menggantikan hampir kesemua jenis perladangan tanaman komersial apabila harganya mendadak naik buat pertama kalinya di pasaran antarabangsa (Mills, 1942). Kesannya, jumlah kawasan yang ditanam dengan getah telah bertambah berlipat ganda. Menjelang tahun 1908, getah ditanam di setiap negeri di Tanah Melayu berjumlah kira-kira 190,000 hektar. Jumlah ini melebihi kawasan yang ditanam dengan tanaman yang lain (Andaya & Andaya, 2017) iaitu daripada sejumlah 1.4 juta ekar berbentuk estet pada tahun 1922 telah meningkat kepada 1.9 juta ekar pada tahun 1930 dan 2 juta ekar pada tahun 1940. Oleh sebab itu, hasil galakan daripada pemerintah terhadap penanaman getah telah menyebabkan getah dikerjakan secara meluas di Seberang Perai Selatan pada tahun 1910 khususnya di Batu Kawan manakala di Sungai Bakap, penanaman getah dilakukan secara kecil-kecilan (Rathakrishnan, 2017).

KESAN KEMELESETAN EKONOMI, 1929 TERHADAP SEKTOR PERTANIAN DI SEBERANG PERAI

Eksport Seberang Perai ialah terdiri daripada komoditi seperti getah, kopra, dan buah pala yang telah menyumbang kepada pendapatan Pulau Pinang. Walau bagaimanapun, getah merupakan antara penyumbang terbesar pendapatan kerajaan memandangkan getah banyak ditanam di Seberang Perai. (Lihat Jadual 1)

Jadual 1: Jumlah Kawasan Penanaman Getah di Negeri-Negeri Selat, 1928-1931

Tahun	1928	1929	1930	1931
Melaka	196,517	197,828	198,717	199,350
Seberang Perai	62,972	63,269	63,594	63,778
Dindings	14,563	14,800	15,015	15,020
Singapura	50,003	50,127	50,134	50,134
Pulau Pinang	12,954	12,974	13,021	13,021

Sumber : *Annual Departmental Reports (ADR) of the Straits Settlement for the year, 1933-1934.*

9 *Kemelesetan Ekonomi Dunia 1929: Kesan Terhadap Sektor Pertanian Di Seberang Perai, Pulau Pinang, 1929-1936*

Berdasarkan Jadual 1, Seberang Perai merupakan kawasan kedua besar selepas Melaka bagi penanaman getah di NNS. Hal ini membuktikan bahawa komoditi getah ini merupakan tulang belakang ekonomi Seberang Perai dan antara penyumbang kepada sumber pendapatan kerajaan. Kemelesetan ekonomi yang berlaku telah menjejaskan punca pendapatan di Seberang Perai. Di ambang kemelesetan ekonomi, sudah terdapat tanda-tanda kemerosotan dalam harga barang-barang eksport utama yang berada dalam tahap yang membimbangkan. Malahan, tren kejatuhan komoditi ini sebenarnya telah bermula sejak 1920-an lagi (Rauchway, 2008). Kejatuhan harga komoditi di pasaran dunia ini secara tidak langsung telah menjejaskan ekonomi eksport NNS sebelum kemelesetan ekonomi melanda dunia lagi (Lihat Jadual 2).

Jadual 2: Nilai Tahunan Purata Tahunan komoditi eksport, NNS, 1924-1929 (Per Tan)

	1924	1925	1926	1927	1928	1929
<i>Coconut oil</i>	\$ 360	\$369	\$ 365	\$ 337	\$ 321	\$ 286
Kopra	\$ 204	\$ 209	\$ 200	\$ 186	\$ 188	\$ 165
Buah pala	\$ 1,162	\$ 1,305	\$ 1,141	\$ 935	\$ 811	\$ 721
Getah para	\$ 1,014	\$ 2,272	\$ 1,840	\$ 1,393	\$ 842	\$ 752

Sumber: *Annual Departmental Reports (ADR) of the Straits Settlement for the year, 1930-1931*.

Berdasarkan Jadual 2, didapati bahawa nilai eksport NNS bagi beberapa komoditi telah menunjukkan penurunan yang ketara bermula dari 1924 hingga 1929. Nilai eksport getah pada 1924 berjumlah \$1,014 juta dan meningkat kepada \$2,272 juta pada 1925. Walau bagaimanapun, pada tahun-tahun selepas itu, nilai eksport getah tidak meningkat malah terus merosot. Harga purata getah di pasaran Singapura jatuh daripada \$1.40 sepaun pada 1925 kepada 34.5 sen sepaun pada 1929 (*Straits Settlement Legislative Council Proceedings*, 1930). Penurunan harga getah ini agak mengejutkan kerana antara 1925 sehingga 1929, harga getah menjunam sebanyak 75 peratus. Sementara itu, perdagangan eksport getah Pulau Pinang termasuklah Seberang Perai tertumpu kepada negara-negara Barat dengan Amerika Syarikat sebagai rakan dagang utama. (Lihat Jadual 3)

Jadual 3: Arah dan Nilai Eksport Getah Pulau Pinang dan Seberang Perai, Disember, 1929

Negara Pengeksport	Jumlah Eksport (\$)
Amerika Syarikat	3,187,115
United Kingdom	679,177
Benua Eropah	267,022
Empayar British	45,943
Jepun	8,960
Lain-lain negara	4,080

Sumber: *Straits Settlements Blue Book*, 1930-1932.

Jadual 3 di atas jelas menunjukkan pergantungan eksport Pulau Pinang dan Seberang Perai kepada Amerika Syarikat. Pada bulan Disember 1929 sahaja lebih separuh daripada eksport getah Pulau Pinang dan Seberang Perai dihantar ke Amerika Syarikat diikuti dengan

United Kingdom dan Eropah. Dengan kebergantungan terhadap eksport ke Amerika Syarikat, ekonomi Pulau Pinang dan Seberang Perai banyak ditentukan oleh keadaan pasaran di Amerika Syarikat. Hal ini secara tidak langsung telah mengheret Pulau Pinang dan Seberang Perai ke dalam kemelesetan ekonomi dunia pada 1930. Ringkasnya, kemerosotan nilai eksport ini didorong oleh trend kejatuhan harga komoditi dan harga komoditi tersebut juga sentiasa tidak stabil serta konsisten di pasaran dunia. Menurut Brown (1998), isu kejatuhan harga komoditi di pasaran dunia berpunca daripada pendekatan pertanian yang intensif dan penawaran bekalan yang berlebihan dalam jangka masa yang panjang selain perluasan tanah untuk pertanian. Pengeluaran tanpa kawalan telah menyebabkan berlakunya lambakan bahan mentah di pasaran sehingga menyebabkan harga komoditi menjadi tidak stabil di pasaran dunia.

Walau bagaimanapun, kejatuhan harga komoditi di ambang kemelesetan ekonomi tidaklah seteruk yang dialami ketika di zaman kemelesetan. Kebanyakan harga komoditi terutamanya getah semasa kemelesetan telah menurun secara mendadak sehingga pendapatan hasil eksport di Tanah Melayu jatuh teruk. Hal ini diakui sendiri oleh Cecil Clementi, Gabenor NNS, dalam ucapannya di mesyuarat Majlis Legislatif di Singapura. Beliau mengatakan:

“It is sad, however, to record that the world-wide depression, which has set in since then, has fallen upon this country with exceptional severity, mainly because of the sharp decline in the prices of rubber and tin. Last year the overseas imports of British Malaya as a whole were valued at \$103 millions, and the overseas exports at \$108 millions. But for the first half of this year the figures are no more than \$45 millions and \$43 millions (Straits Settlement Legislative Council Proceedings, 1930).”

Kejatuhan hasil eksport Tanah Melayu semasa kemelesetan adalah disebabkan kejatuhan harga komoditi getah dan bijih timah secara mendadak. Misalnya, pada 1930, harga getah jatuh dari 34.5 sen sepaun kepada 19 sen sepaun (Lihat Jadual 4). Keadaan ini menyukarkan negara-negara yang menjadi pengeksport getah utama dunia seperti Tanah Melayu, Borneo, Chochin (Kochi), Vietnam dan Thailand.

Jadual 4: Kadar Purata Harga Beberapa Jenis Komoditi, 1929-1930

Komoditi	per	1929	1930
Kopra (sundried)	\$pikul	9.45	7.81
Getah	sen lb	35	19
Minyak Kelapa	\$pikul	11.69	14.35
Beras (Siam no.2)	\$ton	130.96	108.00
Buah Pinang	\$pikul	11.39	9.60
Lada hitam	\$pikul	57.31	33.56
Lada putih	\$pikul	103.64	49.54

Sumber: *Straits Settlements Blue Book*, 1930-1932.

Sememangnya, mulai awal 1930, NNS termasuklah Seberang Perai mula merasa tekanan akibat kejatuhan perdagangan dunia. Hasil kerajaan daripada pelbagai sumber juga turut merosot daripada 54.8 juta pada 1929 kepada 26.6 juta pada 1931 (*Annual Report on the Social and Economic Progress of the People of the Straits Settlements*, 1931). Kesan segera

kemelesetan di Pulau Pinang dan Seberang Perai boleh dilihat dari segi keruntuhan teruk industri eksportnya. Harga purata getah pada 1929 yang berada pada 35 sen sepaun telah jatuh kepada 9.78 sen sepaun pada 1931 iaitu kejatuhan sebanyak 71%. Dengan itu hasil nilai eksport Pulau Pinang dan Seberang Perai pula jatuh dari \$381 juta pada 1928 kepada \$176 juta pada 1931 iaitu kemerosotan sebanyak 54%. (Lihat Jadual 5). Kemerosotan nilai jumlah eksport barangan telah menimbulkan krisis kewangan bagi Pulau Pinang dan Seberang Perai yang sudah lama bergantung kepada industri eksport bagi hampir semua pendapatannya.

Jadual 5: Jumlah Perdagangan Luar Negeri (*foreign trade*), Pulau Pinang, 1929-1935 (\$m).

	1929	1930	1931	1934	1935
Import	154	106	70	79	84
Eksport	202	140	106	110	124
Jumlah	356	246	176	289	208

Sumber: *Annual Report on the Social and Economic Progress of the People of the Straits Settlements (ARSEP)*, 1931-1936.

Jadual 5 di atas menunjukkan jumlah eksport dan import bagi Pulau Pinang pada tahun-tahun kemelesetan. Berdasarkan kepada jadual tersebut, jelas bahawa 1931 merupakan tahun kemelesetan yang paling teruk dengan nilai jumlah eksport hanya berjumlah \$106 juta berbanding \$202 juta bagi 1929 dengan kemerosotan sebanyak \$96 juta atau 48%. Kejatuhan pendapatan juga menyebabkan perbelanjaan ke atas barangan import juga dikurangkan secara drastik dengan jumlah import jatuh berturut-turut dari \$154 juta pada 1929 kepada hanya \$70 juta bagi 1931 iaitu kejatuhan sebanyak \$84 juta atau sebanyak 55%. Maka, kejatuhan hasil eksport dan pendapatan kerajaan telah memberikan implikasi yang mendalam kepada kerajaan dan juga kehidupan penduduk di Seberang Perai.

KESAN KEMELESETAN EKONOMI TERHADAP BURUH-BURUH DI SEBERANG PERAI

Salah satu kesan yang wujud disebabkan kemelesetan ekonomi dunia dapat dilihat dari segi pengurangan gaji atau upah (Friedman & Schwartz, 2008). Kadar upah bagi buruh-buruh India di Seberang Perai adalah 40 sen sehari bekerja bagi buruh lelaki dewasa dan 32 sen bagi buruh wanita dewasa pada 1930 dan jika dibandingkan kadar upah sebelum kemelesetan ialah 50 sen sehari (upah buruh lelaki dewasa) dan 40 sen (upah buruh wanita dewasa). Kemelesetan ekonomi yang berlaku telah menjejaskan pendapatan kebanyakan ladang di Tanah Melayu. Sebahagian daripada ladang-ladang yang menghadapi masalah kewangan tiada pilihan selain daripada menutup ladang dan buruh-buruh terpaksa dibuang kerja. Hal ini menyebabkan berlakunya lebih tenaga buruh yang ramai manakala peluang pekerjaan yang ditawarkan pula tidak banyak. Malah, di ladang-ladang yang lain pula, tindakan mengurangkan tenaga buruh terpaksa dilakukan bagi meminimumkan kos operasi. Pihak majikan terpaksa memberhentikan sebilangan besar pekerja yang tidak diperlukan sehingga menyebabkan pengangguran secara besar-besaran dalam sektor pertanian. Pembuangan pekerja dan pengangguran ini banyak terjadi dalam industri getah kerana industri ini mempunyai bilangan tenaga buruh yang paling ramai. Pengangguran juga sesuatu yang tidak dapat dielakkan apabila ladang-ladang direhatkan atau *tapping holidays* (*Straits Settlements Blue Books*, 1930).

Disebabkan lebih 90% buruh ladang terdiri daripada orang India, maka buruh India merupakan kumpulan yang paling besar terjejas. Pada masa yang sama, kesan daripada kemelesetan dalam industri getah juga telah menyebabkan pengambilan pekerja dari Selatan India ke Tanah Melayu telah dihentikan bermula bulan Ogos, 1930 (*The Singapore Free Press and Mercantile Advertiser*, 1 June 1934). Pembuangan pekerja secara beramai-ramai telah dimulakan pada pertengahan 1930 dan hal ini berterusan sehingga 1933. Menurut Kannan (2002), adalah sukar untuk menentukan jumlah tepat bilangan buruh yang menganggur dan yang dihantar pulang ke negara asal. Namun begitu, menurut beliau, dalam tempoh kemelesetan dianggarkan seramai 300,000 orang buruh asing bangsa India dan Cina dari sektor perladangan getah dan bijih timah di seluruh Tanah Melayu dibuang kerja dan menjadi penganggur. Di Seberang Perai, jumlah bilangan buruh yang kehilangan kerja dan menganggur juga sukar ditentukan dengan tepat. Walau bagaimanapun, jumlah bilangan buruh di ladang-ladang Seberang Perai pada zaman kemelesetan menurun dengan mendadak berbanding sebelum kemelesetan (Lihat Jadual 6).

Jadual 6: Perbandingan Bilangan Buruh di Seberang Perai pada 1929 dan 1931.

Estet	Jan 1929	Jan 1931
Ayer Melintas	424	251
Batu Kawan	706	574
Bertam	1171	979
Bukit Toh Alang	176	218
Byram	585	425
Caledonia and Victoria	859	477
Changkat	446	396
Golden Grove	301	192
Jawi, Krian, Kedah and Krian	734	438
Juru	275	300
Malakoff	619	558
Mayfield	334	395
Prye Rubber and Coconut	779	298
Sempah	254	150
Simpang	209	174
Trans Krian	298	205
Val d'Or	380	209

Sumber: *Straits Settlements Blue Book*, 1930-1932.

Jadual 6 di atas menunjukkan perbandingan bilangan buruh di ladang-ladang Seberang Perai pada 1929 dan 1931. Jelaslah bahawa kebanyakan ladang di Seberang Perai mengambil pendekatan untuk memberhentikan pekerja mereka semasa zaman kemelesetan. Misalnya estet *Prye Rubber and Coconut* menunjukkan pengurangan bilangan buruh yang drastik daripada 779 orang buruh pada 1929 kepada hanya 298 orang buruh pada 1931. Dalam pada itu juga, kerajaan dalam masa yang sama memperkenalkan dasar penghantaran pulang buruh ke negara asal mereka. Dengan adanya dasar penghantaran pulang buruh yang menganggur serta kemerosotan imigran baru ke Seberang Perai, bilangan buruh di ladang-ladang di Seberang Perai mulai merosot (*Straits Settlements Blue Book*, 1930-1932).

TINDAKAN BRITISH DAN KESANNYA TERHADAP SEKTOR PERTANIAN DI SEBERANG PERAI, PULAU PINANG

Peralihan Sektor Pertanian Berasaskan Pengeluaran Makanan

Tidak dinafikan bahawa krisis kemelesetan ekonomi ini sebenarnya telah membawa kepada satu titik perubahan yang besar dalam dasar ekonomi kolonial di Tanah Melayu yang sebelumnya terlalu berorientasikan pasaran eksport dan terlalu bergantung kepada dunia luar untuk barangan import termasuk bahan-bahan makanan. Menurut Kannan (2002), semasa krisis ini melanda, British mula memberi perhatian yang serius untuk mengembangkan industri-industri tempatan yang ketika itu berada pada tahap yang rendah di samping mengurangkan pergantungan yang keterlaluan ke atas negara luar untuk barang-barang keperluan. Kemerostan industri getah di pasaran antarabangsa telah memaksa kerajaan NNS untuk beralih kepada industri yang lain. Cecil Clementi, Gabenor NNS dalam laporan *Legislative Council Proceedings, 1930* menyatakan:

“I think that the time has come to consider what other additional industries should be encouraged in this country, in order that our economic structure may be broad-based upon a secure foundation; and this connection I again invite attention to the importance of extending rice cultivation and the production of other food-stuffs in Malaya. Neither rubber nor tin can be eaten.” (SS, Legislative Council Proceedings, 1930)

Oleh sebab itu, kerajaan mula beralih kepada industri pertanian berasaskan makanan seperti beras yang mula mendapat perhatian yang serius daripada kerajaan (Hill, 2012). Sebelum kemelesetan ekonomi berlaku, Tanah Melayu sememangnya berhadapan dengan isu sekuriti makanan ekoran kekurangan bahan makanan iaitu beras, daging, telur dan untuk memenuhi keperluan penduduk (Muhamad Shahrin Aiman Mohd Daud, 2022). Tambahan pula, peningkatan imigran Cina, India dan Jawa telah melebihi kemampuan pengeluaran beras di Tanah Melayu sendiri sehingga menyebabkan kebanyakan beras diimport dari luar untuk keperluan buruh-buruh ini (Parmer, 1960). Dua pertiga keperluan beras Tanah Melayu yakni makanan ruji penduduk tempatan diimport dari Siam, Burma dan Indochina (Van der Eng, 2004). Kerajaan sedar akan keadaan ini dan bertindak untuk meningkatkan pengeluaran bahan makanan khususnya padi. Dalam satu mesyuarat yang diadakan di Singapura, kerajaan dalam satu kenyataan mengatakan:

“The Malayan Government are very anxious to encourage the production of local food stuffs and to extend rice cultivation in the Peninsula. A committee has been formed under the chairmanship of the Director of Agriculture for the purpose of reporting how this can best be done (Straits Settlement Legislative Council Proceedings, 1930).”

Pada 1930, Cecil Clementi, iaitu Gabenor NNS dan Pesuruhjaya Tinggi NNMB yang baru telah menubuhkan satu Jawatankuasa Penanaman Padi yang bertanggungjawab mencadangkan langkah-langkah untuk menggalakkan penanaman padi di Tanah Melayu. Hasil cadangan jawatankuasa ini, Jabatan Parit dan Tali Air (*The Drainage and Irrigation*

Department, Straits Settlements and Federated Malay States) telah ditubuhkan pada Januari 1932 (*Annual Report on the Social and Economic Progress of the People of the Straits Settlements, 1932*). Dalam pada itu, kerajaan juga telah melancarkan kempen menanam padi dengan menggalakkan orang Melayu meningkatkan aktiviti menanam padi. British bertindak sedemikian kerana ingin menghalang orang Melayu melibatkan diri dalam aktiviti ekonomi lain misalnya dalam aktiviti penanaman getah. British telah menyeru kepada penduduk di Tanah Melayu supaya tidak meninggalkan aktiviti tanaman padi kerana teras budaya Melayu adalah berkait rapat dengan tanaman padi. Perkara ini dipersetujui oleh pengkaji seperti Afifuddin (1990) serta Mohd Firdaus & Arba'iyah (2019), yang mengesahkan bahawa melalui matlamat yang dinyatakan, British telah membangunkan sistem pengairan yang cekap dan bekalan air moden (*water imperialism*) di Tanah Melayu termasuk di Seberang Perai, Pulau Pinang. Antara matlamat mereka ialah untuk menghalang orang Melayu daripada meninggalkan aktiviti pertanian dan pada masa yang sama menggunakan pengaruh mereka dalam bekalan air untuk mendapatkan sokongan politik dan kerjasama dari pihak berkuasa tempatan (*power dynamic*) (Arba'iyah & Mohd Firdaus, 2021). Dari aspek yang lain, kemudahan bekalan air yang baik dapat mengekalkan orang Melayu dalam penanaman padi kerana ia menjamin pengeluaran pertanian yang berterusan, pendapatan stabil, keselamatan makanan, kebersihan, dan kesihatan yang baik (Muhammad Habil Sahidan et al., 2023) Dengan bekalan air yang mencukupi, hasil pertanian tetap dapat dijamin, memberikan kestabilan ekonomi kepada orang Melayu. Oleh itu, kemudahan bekalan air yang baik adalah penting untuk memastikan aktiviti penanaman padi tetap mampan dan berdaya tahan dalam orang Melayu (Siti Noor Hafizah Mohamed Sharif, 2021) Dalam masa yang sama, British dapat 'mengawal' orang Melayu daripada melibatkan diri dengan aktiviti ekonomi yang lain. Usaha ini secara tidak langsung telah membawa kepada peningkatan keluasan dan pengeluaran padi. Malah di Seberang Perai misalnya keluasan kawasan yang ditanam padi pada 1931 ialah 32,212 ekar, manakala pada 1932 angka ini meningkat kepada 32,810 ekar (Lihat Jadual 7) (*Straits Settlements Blue Book, 1933-1934*). Perluasan tanaman padi bukan sahaja akan mengurangkan import beras bahkan dapat menjamin keselamatan makanan yang mencukupi semasa krisis melanda pada masa hadapan.

Jadual 7: Keluasan Kawasan Penanaman Padi dan Hasil Pengeluaran, Seberang Perai 1931-1933

Tahun	Keluasan Kawasan (ekar)	Hasil Pengeluaran (Gantang)
1931	32,212	15,894,445
1932	32,810	12,407,000
1933	33,740	10,862,000

Sumber: *Straits Settlements Blue Book, 1933-1934*.

Berdasarkan Jadual 7, didapati bahawa keluasan kawasan penanaman padi di Seberang Perai menunjukkan peningkatan mulai dari 1931 dari 32,212 ekar kepada 33,740 ekar pada 1933. Pada 1931 merupakan tahun hasil pengeluaran padi yang paling tinggi dicatatkan iaitu sebanyak 15,894,445 gantang. Hasil pengeluaran yang baik ini didorong oleh keadaan cuaca yang baik sepanjang musim (*Annual Report on the Social and Economic Progress of the People of the Straits Settlements, 1931*). Walau bagaimanapun, hasil pengeluaran padi pada tahun-tahun selepas itu menunjukkan penurunan disebabkan oleh faktor keadaan cuaca yang

menjejaskan penanaman padi. Usaha ke arah meningkatkan pengeluaran bahan makanan juga dapat dilihat melalui penubuhan Jabatan Pertanian (*Department of Agriculture*) pada 30 Disember 1931 yang diketuai oleh Pengarah Pertanian (*Director of Agriculture*) serta kakitangan yang terdiri daripada 50 orang; 28 orang daripadanya dalam bahagian penyelidikan, 15 orang dalam bahagian kerja luar (*fieldwork*), 3 orang untuk mengajar dan 3 lagi dalam tujuan ekonomi (*Annual Departmental Reports of the Straits Settlement for the year, 1931*). Jabatan Pertanian ini kemudiannya bertanggungjawab untuk meningkatkan kaedah pertanian tempatan dan penanaman tanaman yang lebih luas. Misalnya, Jabatan Pertanian telah menjalankan pelbagai program seperti syarahan atau demonstrasi mengenai kaedah penanaman baru dan pembukaan stesen pertunjukan (*demonstration stations*) untuk memberi latihan amali kepada pekebun kecil dan petani. Di Seberang Perai, stesen pertunjukan terletak di Bukit Mertajam (*Annual Report on the Social and Economic Progress of the People of the Straits Settlements, 1931*). Dalam pada itu juga, Jabatan Pertanian dengan kerjasama Jabatan Koperasi dan Institut Penyelidikan Getah Tanah Melayu (RRIM) telah melaksanakan sebuah program tayangan filem dengan menggunakan van bergerak yang dikenali sebagai “*Rural Lecture Caravan*”. Tujuan utama program ini ialah untuk “*to give demonstrations to Malays and Indians on agricultural and cooperative subjects by means of lectures, displays of exhibits, lantern slides and cinematograph films*” (*Malayan Agricultural Journal Jilid XIX, 1931*). Van bergerak ini mengadakan lawatan ke Pulau Pinang dan Seberang Perai pada bulan Mei dan bulan Jun 1931. Usaha ini berjaya menarik minat penduduk untuk mendalami kaedah penanaman padi (*Annual Report on the Social and Economic Progress of the People of the Straits Settlements, 1931*).

Tindakan Repatriasi Buruh-Buruh

Bagi mengatasi masalah pengangguran dalam kalangan buruh ladang India, Kerajaan NNS telah membuat keputusan untuk menghantar pulang (repatriasi) mereka ke negara asal pada 1930 (*Straits Settlement Legislative Councils Proceedings, 1930*). Malah pemberhentian kemasukan imigran dan tindakan untuk menghantar pulang buruh juga dapat mencegah pengangguran dan kenaikan gaji (*The Singapore Free Press and Mercantile Advertiser, 1 June 1934*). Malah kerajaan British tidak pernah berniat untuk mewujudkan sebuah jawatankuasa khas untuk menguruskan isu pengangguran ini. Polisi British adalah dengan memberikan kebebasan kepada kerajaan NNS, NNMB dan Negeri-Negeri Melayu Tidak Bersekutu (NNMTB) untuk menyelesaikan sendiri masalah pengangguran.

“The Malayan Government are not satisfied that there is any need at present for the creation of a special department to deal with unemployment. The general position in Malaya that is as regards unemployment is being carefully watched by the Governments of the Straits Settlements, the Federated Malay States and the Unfederated Malay States and should the situation require it, steps will be taken to accelerate the execution of various public works in order to provide additional employment.” (*Strait Settlement Legislative Councils Proceedings, 1930*).

Penghantaran pulang secara beramai-ramai telah dimulakan pada bulan Jun 1930. Di antara Jun 1930 hingga ke penghujung Disember 1931, lebih kurang 130,781 orang buruh India telah dihantar pulang dari Tanah Melayu (*The Straits Times, 19 Februari 1932*). Pada tahun berikutnya, jumlah yang hampir sama juga buruh-buruh India telah meninggalkan Tanah Melayu dan bilangan ini terus meningkat sehingga tahun 1933. Kos penghantaran balik buruh-buruh ini ditanggung sebahagian atau keseluruhannya oleh British, Tabung Imigrasi India

dan juga majikan pekerja (*Sunday Tribune*, 26 November 1933). Misalnya, pada tahun 1933 sahaja, sebanyak \$130,254.09 telah dibelanjakan oleh Tabung Imigresen India untuk menghantar balik buruh India ke tempat asal mereka. Separuh daripada jumlah ini diperolehi daripada pelbagai sumber misalnya dari kerajaan NNS iaitu sebanyak \$6,363.94 (*Annual Report on the Social and Economic Progress of the People of the Straits Settlements*, 1933). Masalah pengangguran akibat daripada kemelesetan ekonomi juga telah menyebabkan ramai buruh India di Pulau Pinang dan Seberang Perai telah dihantar kembali ke negara asal. (Lihat Jadual 8)

Jadual 8: Repatriasi Buruh-Buruh India dari Pulau Pinang, 1929-1932

Tahun	Jumlah (orang)
1929	6,371
1930	77,761
1931	56,119
1932	56,476

Sumber: *Annual Departmental Reports (ADR) of the Straits Settlement for the year* , 1933-1934.

Berdasarkan Jadual 8, sebanyak 77,761 orang buruh India telah dihantar pulang ke negara asal mereka pada 1930 berbanding 6,731 orang pada 1929. Angka ini walau bagaimanapun sedikit berkurangan pada 1931 dan 1932 apabila masing-masing hanya mencatatkan sebanyak 56,119 orang dan 56,476 orang (*Annual Departmental Reports (ADR) of the Straits Settlement for the year*, 1933-1934).

Perjanjian Peraturan Getah Antarabangsa (IRRA) 1934 dan *Rubber Regulation Ordinance* 1934

Sebelum wujudnya Perjanjian Peraturan Getah Antarabangsa pada 1934, sudah wujud perjanjian yang bertujuan untuk mengawal pengeluaran komoditi getah iaitu Skim Sekatan Stevenson (1922-1928). Pada tahun 1920, Persatuan Penanam Getah British telah menemui Winston Churchill, Setiausaha Kolonial British untuk mendapatkan bantuan (Lim, 1977). Churchill kemudiannya telah menubuhkan Majlis Penyiasat dengan dianggotai oleh Persatuan Penanam Getah dan pengerusinya Sir James Stevenson. Mereka sebulat suara menjadikan badan ini sebagai satu rancangan menstabilkan harga getah di pasaran dengan menghadkan jumlah yang boleh dieksport oleh setiap wilayah pengeluar. Skim Sekatan Stevenson ini sedikit sebanyak telah berjaya memulihkan industri getah tetapi skim tersebut tidak memberikan kejayaan seperti yang diharapkan. Skim Sekatan Stevenson tidak berjaya mencapai matlamatnya kerana pekebun-pekebun kecil tidak mematuhi peraturan skim dan negara-negara pengeluar getah besar seperti Hindia Timur Belanda enggan menyertai rancangan ini. Mereka juga terus mengeksport lebih banyak getah dan menikmati keuntungan yang lebih besar semasa pelaksanaan Skim Sekatan Stevenson. Oleh itu, Skim Sekatan Stevenson ini kemudiannya telah dibatalkan pada tahun 1928 (Ghee, 1974).

Usaha untuk mengawal pengeluaran getah secara tidak terkawal berterusan sehingga zaman kemelesetan. Pada peringkat awal kemelesetan, sebagai langkah awal dalam mengurangkan pengeluaran dan menstabilkan harga getah, peraturan sekatan secara sukarela seperti "*tapping holiday*" iaitu cuti daripada melakukan torehan getah pada Mei 1930 telah

dilaksanakan (Drabble, 1991). Walau bagaimanapun, langkah ini tidak berjaya kerana kebanyakan ladang kecil kepunyaan orang Asia dan pekebun-pekebun kecil tidak mengikuti peraturan tersebut dengan menjalankan aktiviti penorehan seperti biasa (*Annual Report on the Social and Economic Progress of the People of the Straits Settlements*, 1930). Di Seberang Perai misalnya dilaporkan bahawa hampir kesemua estet memberikan sokongan dengan terlibat dalam peraturan “*tapping holiday*” sementara kebanyakan pekebun kecil pula terus menjalankan kegiatan menorah getah seperti biasa (*The Malayan Agricultural Journal Jilid XVIII*, 1930).

Pada 1 Jun 1934, satu skim untuk menyekat pengeluaran getah secara berlebihan diwujudkan iaitu Perjanjian Peraturan Getah Antarabangsa atau *International Rubber Regulation Agreement* (IRRA). Skim ini berlangsung dari bulan Jun 1934 hingga awal tahun 1942 dan dalam tempoh ini, skim ini berjaya mengawal 97% eksport getah dunia (Wilk, 1942). Berbeza dengan Skim Sekatan Stevenson, Perjanjian Peraturan Getah Antarabangsa ini melibatkan hampir semua negara pengeluar getah iaitu Tanah Melayu, Hindia Timur Belanda, India, Burma, Borneo Utara, Sarawak, Brunei, Siam dan Indochina. Negara-negara ini menyumbang hampir 99% pengeluaran getah dunia (Drabble, 1991). Skim ini memperuntukkan kuota asas untuk mengembalikan harga getah dan eksport dibatasi sesuai dengan kadar yang ditentukan oleh Jawatankuasa Peraturan Getah Antarabangsa atau *International Rubber Regulation Committee* (IRRC) (Drabble, 1991).

Pada tahun 1936, di bawah perjanjian IRRA, Tanah Melayu menerima kuota sebanyak 569,000 tan. Jumlah eksport yang dibenarkan untuk tahun tersebut adalah sebanyak 355,625 tan. Bahagian kuota Tanah Melayu yang diperuntukkan kepada NNS adalah sebanyak 50,800 tan. Pengeluaran getah bagi NNS adalah 31,929 tan, di mana 19,397 tan dihasilkan di estet-estet dan 12,532 tan lagi dari pekebun kecil. Dengan adanya kuota seperti ini telah membantu merencanakan semula ekonomi pertanian terutamanya getah yang menjadi sumber pendapatan yang penting. Peningkatan harga getah juga membolehkan kebanyakan estet mampu menjana keuntungan semula selepas tempoh harga rendah getah (*Annual Report on the Social and Economic Progress of the People of the Straits Settlements*, 1936).

Pada masa yang sama, kerajaan NNS telah merangka sebuah ordinan yang dikenali sebagai “*The Rubber Regulation Ordinance 1934*”. Ordinan tersebut menentukan jumlah peratusan getah tertentu yang dapat dijual atau dieksport oleh pengeluar pada setiap suku atau tempoh yang ditentukan. Bagi kawasan Seberang Perai, Dindings, Melaka, dan Labuan, peraturan-peraturan seperti berikut telah dikenakan:

- 1) *Any owner or dealer in Province Wellesley, the Dindings, Malacca and Labuan may apply in the prescribed manner to be registered as a registered exporter and only such registered exporters shall export rubber from the said territory.*
- 2) *No person shall export any rubber from Province Wellesley, the Dindings, Malacca or Labuan except at such places and between such hours as shall be prescribed and on presentation to the Export Officer of coupons or of an export and upon payment of the cess hereinafter.*
- 3) *The Controller shall issue to the Export Officers in Province Wellesley, the Dindings, Malacca and Labuan at such times as he deems necessary a certificate or certificates specifying the quantity of rubber which may be exported by each registered exporter. All such amounts shall be credited in export ledger in the name of such registered exporter and the amount standing to a registered exporter’s credit at any time in such ledger shall be the amount which such exporter is entitled, subject to the provisions of this Ordinance, to export (Straits Settlements Government Gazette, 1934 ; Nurlisa Sarah Mohammad Azmi, 2019).*

Secara ringkasnya, walaupun Perjanjian Peraturan Getah Antarabangsa dilaksanakan ketika harga getah telah pulih namun ianya merupakan satu langkah positif untuk mengawal pengeluaran harga getah dunia. Pada masa yang sama, perjanjian tersebut menyumbang kepada kestabilan harga getah di pasaran antarabangsa. Tindakan NNS menguatkuasakan ordinan adalah sebagai langkah untuk melakukan sekatan ke atas pengeluaran getah secara tidak terkawal di wilayah NNS, dan melalui *The Rubber Regulation Ordinance 1934* juga merupakan usaha-usaha kerajaan NNS untuk memulihkan ekonomi khususnya di wilayah seperti Seberang Perai yang mampu menyumbang pendapatan.

KESIMPULAN

Konklusinya, kajian ini telah menunjukkan British bertanggungjawab dalam menjaga kepentingan sektor pertanian di Seberang Perai, Pulau Pinang dalam tempoh yang dinyatakan. Sektor pertanian di Seberang Perai terjejas teruk disebabkan kejatuhan harga komoditi dan perdagangan eksportnya banyak tertumpu kepada pasaran Amerika Syarikat. Kejatuhan pasaran saham Amerika Syarikat pada 29 Oktober 1929, yang dikenali sebagai "*Black Tuesday*" terutamanya di Bursa Saham New York secara langsung telah mengheret Seberang Perai, Pulau Pinang ke dalam kemelesetan ekonomi. Kemelesetan ekonomi telah menyebabkan pendapatan British terjejas dan perbelanjaan terhadap barang-barang import terpaksa dikurangkan. Oleh itu, bagi mengelakkan kebergantungan kepada negara-negara luar bagi keperluan makanan, British mula menumpukan kepada usaha pengeluaran makanan. Dalam usaha menangani masalah pengangguran, kerajaan mula melakukan tindakan repatriasi buruh-buruh. Pengenal Perjanjian Sekatan Getah Antarabangsa pula sedikit sebanyak telah berjaya memulihkan sektor pertanian di Seberang Perai.

Meskipun melalui kajian ini, ia menonjolkan peranan British dalam melindungi kepentingan sektor pertanian di Seberang Perai, Pulau Pinang akibat kemelesetan ekonomi dunia dalam tempoh yang dinyatakan, Malaysia sebenarnya dapat mengambil beberapa pelajaran penting melalui dapatan kajian ini. Penelitian ini menunjukkan bahawa terdapat faktor-faktor yang signifikan yang memainkan peranan dalam menimbulkan kemelesetan ekonomi, termasuk kebergantungan terhadap pasaran eksport Amerika Syarikat dan penurunan harga komoditi. Malaysia harus menyedari tentang risiko yang berkaitan apabila bergantung terlalu banyak kepada pasaran eksport tertentu dan perlu mengembangkan strategi sewajarnya untuk mengurangkan risiko ini. Selain itu, peranan dasar fiskal dalam mengatasi krisis ekonomi adalah penting. Malaysia perlu memastikan bahawa dasar fiskalnya seimbang dan mampu merangsang pertumbuhan ekonomi semasa kemelesetan. Tindakan kerajaan untuk menggalakkan pengeluaran dalam sektor pertanian makanan adalah langkah yang bijak, kerana ia dapat membantu mengurangkan kebergantungan kepada import dan memperkuatkan keselamatan makanan negara.

Perjanjian Sekatan Getah Antarabangsa yang berjaya memulihkan sektor pertanian di Seberang Perai juga menunjukkan bahawa pentingnya perjanjian sektor perdagangan dalam pemulihan ekonomi. Malaysia boleh memanfaatkan perjanjian serupa untuk mempromosikan eksport produk pertanian dan meningkatkan pendapatan negara. Namun, penting juga untuk disedari bahawa kemelesetan ekonomi tahun 1929 menunjukkan keperluan untuk mempelbagaikan struktur ekonomi. Malaysia harus berusaha untuk mengurangkan kerentanan ekonomi dengan membangunkan sektor-sektor ekonomi lain selain pertanian dan meningkatkan peluang pelaburan dalam sektor-sektor ini. Dengan demikian, Malaysia dapat memperkuatkan kestabilan ekonomi negara dan mengurangkan kesan krisis ekonomi pada masa depan.

RUJUKAN

- Afifuddin Omar. (1990). *Perhubungan dan penyertaan rakyat dalam program dan projek pertanian Kedah*. Kedah: Lembaga Kemajuan Wilayah Kedah (KEDA).
- Ahmad Murad Merican. (2023). *The Avatar of 1786: Decolonizing the Penang Story*. Pulau Pinang: Penerbit Universiti Sains Malaysia
- Alchetron. (2022). *Seberang Perai*. Retrieved from <https://alchetron.com/Seberang-Perai>
- Alpers, B. L. (2003). *Dictators, democracy, and American public culture: envisioning the totalitarian enemy, 1920s-1950s*. Univ of North Carolina Press.
- Andaya, B. W., & Andaya, L. Y. (2017). *A history of Malaysia*. Bloomsbury Publishing.
- Annual Departmental Reports (ADR) of the Straits Settlement for the year, 1930-1934*.
- Annual Report on the Social and Economic Progress of the People of the Straits Settlements (ARSEP), 1931-1936*.
- Arba'iyah Mohd Noor & Mohd Firdaus Abdullah. (2021). Reign of Raja Syed Alwi Ibn Syed Safi Jamalullail in Perlis (1905-1943): Modernisation and socioeconomic development. *JEBAT: Malaysian Journal of History, Politics & Strategy*, 48(3), 127-152
- Asmad. (1987). *Pulau Pinang*. Melaka: Associated Educational Distributors.
- Bauer, P.T. (1944). Some Aspects of the Malayan Rubber Slump 1929-1933. *Economica: New Series*, Vol. 11, 44, 190-198.
- Beckert, S. (2015). *Empire of cotton: A global history*. Vintage.
- Benda, H. J. (1965). Decolonization in Indonesia: The problem of continuity and change. *The American historical review*, 70(4), 1058-1073.
- Bose, S. (2004). Decolonization and state building in South Asia. *Journal of International Affairs*, 95-113.
- Bonney, R. (1965). Francis Light and Penang. *Journal of the Malaysian Branch of the Royal Asiatic Society*, 38(1), 135-158.
- Brown, I. (1998). *The Economics of South-East Asia in the 1930s Depression*. London: School of Oriental & African Studies.
- Bulbeck, D., Reid, A., Cheng, T. L., & Yiqi, W. (Eds.). (1998). *Southeast Asian exports since the 14th century: Cloves, pepper, coffee, and sugar* (No. 4). Institute of Southeast Asian Studies.
- Chaudhuri, K. N. (2006). *The Trading World of Asia and the English East India Company: 1660-1760*. Cambridge University Press.
- Cupitt, R. T., & Elliott, E. (1994). Schattschneider Revisited: Senate Voting On The Smoot-Hawley Tariff Act Of 1930. *Economics & Politics*, 6(3), 187-199.
- Della Paolera, G., & Taylor, A. M. (Eds.). (2003). *A new economic history of Argentina* (Vol.1). Cambridge University Press.
- Doak, R. S. (2007). *Black Tuesday: Prelude to the Great Depression*. Capstone.
- Drabble, J. H. (1991). *Malayan rubber: The interwar years*. Springer.
- Drabble, J.H. (2000). *An Economic History of Malaysia, c.1800-1990*. Hampshire: Macmillan Press Ltd.
- Eichengreen, B. (2004). Understanding the great depression. *The Canadian Journal of Economics/Revue canadienne d'Economique*, 37(1), 1-27.

- Friedman, M., & Schwartz, A. J. (2008). *A monetary history of the United States, 1867-1960* (Vol. 9). Princeton University Press.
- Fusfeld, D. R. (1954). *The economic thought of Franklin D. Roosevelt and the origins of the New Deal*. Columbia University Press.
- Freedman, P. (2008). *Out of the East: spices and the medieval imagination*. Yale University Press.
- Galbraith, J. S. (1960). The “turbulent frontier” as a factor in British expansion. *Comparative studies in society and history*, 2(2), 150-168.
- Galbraith, J. K. (2009). *The great crash 1929*. Houghton Mifflin Harcourt.
- Galloway, J. H. (2005). The modernization of sugar production in Southeast Asia, 1880–1940. *Geographical Review*, 95(1), 1-23.
- Georgoulas, N. (1972). Penang State: A Spatial Analysis: A Study of Existing and Potential Settlement Patterns. *The Town Planning Review*, 43(4), 361-378.
- Ghee, L. T. (1974). Malayan peasant smallholders and the Stevenson Restriction Scheme, 1922-28. *Journal of the Malaysian Branch of the Royal Asiatic Society*, 47(2), 105-122.
- Gin, O. K. (2015). Disparate identities: Penang from a historical perspective, 1780-1941. *Kajian Malaysia-Journal of Malaysian studies*, 33(2), 27-52.
- Gullick, J. M. (1992). *Rulers and residents: influence and power in the Malay States, 1870-1920*. Oxford University Press.
- Hedges, J. (2011). *Argentina: A modern history*. Bloomsbury Publishing.
- Hitler, A. (1935). *Adolf Hitler*. Freiheitsverl.
- Hill, R. D. (2012). *Rice in Malaya: A study in historical geography*. NUS Press.
- Hoyt, E. P. (2001). *Warlord: Tojo against the world*. Rowman & Littlefield.
- Jackson, J.C. (1968). *Planters and Speculators; Chinese and European Agricultural Enterprise in Malaya, 1786-1921*. Kuala Lumpur: University of Malaya Press.
- Kannan, N. (2002). *Kemesetan Ekonomi Dunia 1929-1933: Kesan Sosioekonomi di Negeri Negeri Melayu Bersekutu*. Tesis Ph.D., Universiti Sains Malaysia.
- Khor, K.P. M. (1983). *The Malaysian Economy: Structures and Dependence*. Pulau Pinang: Institut Masyarakat & Third World Network.
- Kumral, Ş. (2014). Hegemonic transition, war and opportunities for fascist militarism. In *The Longue Durée of the Far-Right*. Routledge.
- Kratoska, P. H. (1982). Rice cultivation and the ethnic division of labor in British Malaya. *Comparative Studies in Society and History*, 24(2), 280-314.
- Lim, T. G. (1977). *Peasants and their Agricultural Economy in Colonial Malaya, 1874-1941*. Kuala Lumpur: Oxford University Press.
- Luard, E. (1979). *The United Nations: how it works and what it does*. Springer.
- Mackintosh, W. A. (1923). Economic factors in Canadian history. *Canadian Historical Review*, 4(1), 12-25.
- Mahani Musa. (2008). Sejarah Awal Seberang Perai. Dalam Sejarah Awal Pulau Pinang, disunting oleh Muhammad Haji Salleh. Pulau Pinang: Penerbit Universiti Sains Malaysia.
- Malaya Tribune*, 1931.
- Malayan Agricultural Journal, Jilid XIX*, 1931.

- 21 *Kemelesetan Ekonomi Dunia 1929: Kesan Terhadap Sektor Pertanian Di Seberang Perai, Pulau Pinang, 1929-1936*
- Mills, L. A. (1942). *British Rule in Eastern Asia: A Study of Contemporary Government and Economic Development in British Malaya and Hong Kong*. London: Oxford University Press.
- Mintz, S. W. (1986). *Sweetness and power: The place of sugar in modern history*. Penguin.
- Mohd Firdaus Abdullah & Arba'iyah Mohd Noor. (2019). Pelaksanaan Bekalan Air Luar Bandar di Negeri Kedah, 1909-1957. *International Journal of the Malay, World and Civilisation*, 7(1), 55-67.
- Mohd Firdaus Abdullah et al. (2023). Hydrological legacies of colonialism: examining water systems in Perlis, Malaya (1909–1950). *Journal of International Studies*, 19(2), 215-243.
- Muhammad Habil Sahidan et al. (2023). Cholera Pandemic in Malaya: A Case Study in the State of Kedah, 1907-1940. *Journal of Sustainability Science and Management*, 18(5), 160-176.
- Mohd Shazwan Mokhtar et al. (2021). Strategi Imperialisme British dalam Dasar Desentralisasi Negeri-Negeri Melayu Bersekutu, 1927-1934. *KEMANUSIAAN: The Asian Journal of Humanities*, 28(1), 99-126.
- Mohd Zaky Zainuddin. (2023) Bank Dunia beri amaran kemelesetan ekonomi semakin hampir. *Berita Harian*. Tersedia melalui: <https://www.bharian.com.my/bisnes/lain-lain/2023/01/1050441/bank-dunia-beri-amaran-kemelesetan-ekonomi-semakin-hampir> (Akses: 12 Oktober 2023).
- Muhamad Shahrin Aiman Mohd Daud. (2022) *Perkembangan Aktiviti Penternakan di Kedah, 1909-1940*. Latihan Ilmiah, Bahagian Sejarah, Pusat Pengajian Ilmu Kemanusiaan, Universiti Sains Malaysia.
- Mussolini, B. (2017). *My autobiography*. Pickle Partners Publishing.
- Nurlisa Sarah Mohammad Azmi. (2019). Peranan British dalam pembangunan ekonomi dan sosial di Jajahan Dinding, 1874-1942. *SEJARAH: Journal of the Department of History*, 28(2), 1-20.
- Ooi, J. B. (1963). *Land, People and Economy in Malaya*. London and Harlow: Longmans, Green and CO LTD.
- Ooi, K. G. (Ed.). (2012). *Warisan Wilayah Utara Semenanjung Malaysia*. Pulau Pinang: Penerbit Universiti Sains Malaysia (USM).
- Ooi, K. G. (2015). Disparate identities: Penang from a historical perspective, 1780-1941. *Kajian Malaysia-Journal of Malaysian studies*, 33(2), 27-52.
- Parmer, J.N. (1960). *Colonial Labor Policy and Administration: A History of Labor in the Rubber Plantation Industry in Malaya, c.1910-1941*. New York: J.J. Augustin.
- Rathakrishnan, M. (2017). Penghijrahan Buruh India ke Pulau Pinang: Kajian Mengenai Corak Migrasi dan Pengaruh Sosio-Ekonomi Sebelum Tahun 1930. *JEBAT: Malaysian Journal History & Strategic Studies*, 44(2), 94-114.
- Rauchway, E. (2008). *The Great Depression and the New Deal: A very short introduction*. Oxford University Press.
- Shimomoto, Y. (1980). Agricultural development policy in West Malaysia. *Journal Southeast Asian Studies*, 18(1), 92-109.
- Skott, C. (2022). 'A ruinous infatuation': Nutmeg cultivation in early Penang. *Journal of Southeast Asian Studies*, 53(4), 664-685.

- Siklos, P. L. (2000). Understanding the Great Depression in the United States versus Canada. In *The World Economy and National Economies in the Interwar Slump*. London: Palgrave Macmillan UK.
- Siti Noor Hafizah Mohamed Sharif. (2021). Pengenalan rancangan pengairan Kerian dan kesannya terhadap aspek ekonomi petani padi di Kerian, Perak (1906-1941). *JEBAT: Malaysian Journal of History, Politics & Strategy*, 48(2), 54-81.
- Suhaila Abdullah. (2016). Penglibatan Masyarakat Melayu Dalam Aktiviti Ekonomi di Seberang Perai. Dalam *Masyarakat Melayu Pulau Pinang dalam Arus Sejarah*, disunting oleh Muhammad Haji Salleh dan Mahani Musa. Pulau Pinang: Penerbit Universiti Sains Malaysia.
- Sunday Tribune (Singapore)*, 1933.
- Stiglitz, J. E. (1999). The World Bank at the millennium. *The Economic Journal*, 109(459), F577-F597.
- Straits Settlements Blue Book*, 1930-1934.
- Tate, D. J. (1971). *The Making of Modern South-East Asia*. Oxford University Press.
- Temin, P. (2010). The great recession & the great depression. *Daedalus*, 139(4), 115-124.
- The Singapore Free Press and Mercantile Advertiser*, 1934.
- The Straits Time*, 1930-1932.
- Van der Eng, P. (2004). Productivity and comparative advantage in rice agriculture in South-East Asia since 1870. *Asian Economic Journal*, 18(4), 345-370.
- White, N. J. (1994). Government and business divided: Malaya, 1945–57. *The Journal of Imperial and Commonwealth History*, 22(2), 251-274.
- Wilk, K. (1942). International Administrative Regulation: The Case of Rubber. *American Political Science Review*, 36(2), 323-337.
- Winstedt, R. O. (1920). History of Kedah. *Journal of the Straits Branch of the Royal Asiatic Society*, 81, 29-35.
- Zalikha Bahari. (2016). Reaksi dan Kesan terhadap Perkembangan Industri Kelapa di Negeri-negeri Melayu Bersekutu (NNMB) 1902-1941. *Journal of Human Development and Communication*, 141-162.

---

¹ Penyelidik bebas, Lot 373D, Kampung Subak, 98150, Bekenu, Sarawak
Email: muhammadyuzie@gmail.com

² (corresponding author) Pusat Kajian Sejarah, Politik dan Hal Ehwal Antarabangsa, Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan, Universiti Kebangsaan Malaysia
Email: mfa@ukm.edu.my